

สุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สู่อการสร้างสรรค์
ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย

THE AESTHETIC OF OLD BUILDINGS IN
SAVANNAKHET PROVINCE, LAO PEOPLE'S
DEMOCRATIC REPUBLIC: TOWARD THE CREATION
OF CONTEMPORARY PAINTINGS

เรืองศักดิ์ ปัทมวารโ

Rueangsak Padthawaro

E-mail address: rungsak.pa@udru.ac.th

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
*Lecturer in the Department of Art Education, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Udon Thani Rajabhat University.*

วันที่รับบทความ: 9 เม.ย. 2568 วันที่แก้ไขเสร็จ: 25 ก.ย. 2568 วันที่ตอบรับ: 11 ต.ค. 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง “สุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะพานนະเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สู่การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสุนทรียภาพของอาคารเก่าในแขวงสะพานนະเขต 2) เพื่อสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้รู้ 10 คน ผู้ปฏิบัติ 10 คน และผู้ที่เกี่ยวข้อง 5 คน ใช้วิธีเก็บข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนาม ได้แก่ การสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า แนวคิดการอนุรักษ์เชิงปรับใช้ และทฤษฎีการทำให้เป็นสินค้า การสร้างสรรคผลงานใช้ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ และสัญวิทยา นำเสนอผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์พร้อมภาพประกอบ ผลการศึกษาพบว่าสุนทรียภาพของอาคารเก่า สามารถจำแนกได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) รูปแบบอาคารเก่ายุคอาณานิคมฝรั่งเศส 2) การอนุรักษ์เชิงปรับใช้ที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันของอดีตและปัจจุบัน 3) คุณลักษณะของวัสดุและพื้นผิวที่แสดงร่องรอยแห่งกาลเวลา 4) บรรยากาศที่สะท้อนวัฒนธรรมร่วมสมัย 5) เรื่องราวที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน กระบวนการสร้างสรรคประกอบด้วย 1) เนื้อหา ถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมร่วมสมัยกับอาคารเก่า 2) รูปแบบ กึ่งนามธรรม 3) เทคนิค สีนํ้ามันบนผ้าใบ โดยเน้นแสงไฟนีออนเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมสมัยและพื้นผิวที่สื่อถึงร่องรอยเวลา ผลงานสะท้อนแนวคิดการอนุรักษ์เชิงปรับใช้ และการตีความสุนทรียภาพใหม่ เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมร่วมสมัย พร้อมเสนอกรอบการพัฒนาผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานสร้างสรรคที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันของสิ่งใหม่และสิ่งเก่าในบริบทสังคมร่วมสมัย

คำสำคัญ: สุนทรียภาพ, อาคารเก่า, แขวงสะพานนະเขต, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, จิตรกรรมร่วมสมัย

ABSTRACT

This creative research, titled “The Aesthetic Values of Historic Buildings in Savannakhet, Lao People’s Democratic Republic, Towards the Creation of Contemporary Paintings”, aims to 1) investigate the aesthetic values of historic buildings in Savannakhet and 2) produce a series of contemporary paintings inspired by these aesthetics. The study involved 25 participants, including 10 experts, 10 practitioners, and 5 stakeholders. Data were collected through documentary research and fieldwork, including surveys, observations, and interviews. Analysis was conducted using historical perspectives, adaptive reuse concepts, and commodification theory. The creative process applied aesthetic theory and semiotic approaches, presenting findings through descriptive-analytical narratives supplemented with visual documentation. The study identified five dimensions of aesthetic value in historic buildings: 1) French colonial architectural styles, 2) adaptive reuse reflecting past–present coexistence, 3) materials and surfaces showing traces of time, 4) atmospheres conveying contemporary culture, and 5) narratives linking past and present. The creative process comprised content, semi-abstract form, and oil-on-canvas technique, with neon lighting symbolizing modernity and textured surfaces conveying temporal traces. The artworks reflect adaptive conservation concepts and reinterpret dynamic aesthetic values, bridging history, culture, and contemporary society. The study also proposes a framework for contemporary paintings integrating cultural landscapes, exemplifying the harmonious coexistence of old and new within a contemporary social context.

Keywords: Aesthetics, Old Buildings, Savannakhet Province, Lao People’s, Contemporary Painting

บทนำ

แขวงสะพานนະเขต ตั้งอยู่ในภาคกลางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นพื้นที่ชายแดน สปป.ลาว-ประเทศไทย โดยมีแม่น้ำโขงกั้นพรมแดนทั้งสองประเทศ มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติและภูมิประเทศที่เหมาะสม ทำให้แขวงสะพานนະเขต มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรศรีโคตรบูรและเป็นส่วนหนึ่งของสุวรรณภูมิประเทศ ซึ่งมีความสำคัญในพุทธตำนานท้องถิ่น (เวนิลา ออนประดิษ, 2560) แขวงสะพานนະเขต ได้ถูกยกระดับให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจแห่งแรกของประเทศลาว ใช้ชื่อว่า “เขตเศรษฐกิจพิเศษแขวงสะพานนະเขต” เดิมแขวงสะพานนະเขต มีชื่อเรียกว่า สุวันนະเขต มีความหมายถึงแผ่นดินแห่งทอง หรือ ดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเมืองสุวันนະเขต อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุ ทองคำ การเพาะปลูกและการคมนาคม ชุมชนจึงได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว (ณัฐนันท์ ภูเบศพิณธคุปต์, 2561) จากการอพยพของผู้คนหมู่บ้านอื่นมาร่วมอาศัย โดยประชากรแบ่งออกเป็น 11 ชนเผ่า คือ ลาวลุ่ม ผู้ไท ไทดำ กะตาง ม้งกอง จาลือ ละวา ลาวส่วย ปาโกะ กะเลิง และ ตะอ้าย เมื่อฝรั่งเศสเข้าปกครองลาว ใน พ.ศ. 2436 จึงได้ตั้งชื่อแขวงใหม่ในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2450 ชื่อว่า แขวงสุวันนະเขต กองคำ วันเทือ (สัมภาษณ์ส่วนตัว, 2565) ได้อธิบายว่า ฝรั่งเศสมีเจตนาที่จะสร้างแขวงสะพานนະเขต ให้เป็นแขวงขนาดใหญ่ ทำให้สะพานนະเขตเป็นแขวงหนึ่งของลาวที่นับได้ว่ามีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เป็นย่านการค้าขนาดใหญ่ เป็นศูนย์รวมสินค้าและความบันเทิง เมืองเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีการก่อสร้างอาคารในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบันยังคงเหลืออาคารเก่าจำนวนมากในแขวงสะพานนະเขต

ภาพที่ 1 แผนที่แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่มา : สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ (ออนไลน์)

อาคารเก่าในแขวงสะหวันเขต โดยอาคารจำนวนมากมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมตะวันตก อันัน จันทสอน (สัมภาษณ์, 2565) ได้อธิบายว่า แขวงสะหวันเขตตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝรั่งเศส ราว 50 ปี และหลังจากที่ฝรั่งเศสออกไปก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของอเมริกา อีกราว 20 ปี หลังจากนั้นลาวมีการเปลี่ยนการปกครอง ส่งผลให้ผู้คนในแขวงสะหวันนะเขตและพื้นที่อื่น ๆ ที่ถูกนำเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการคอมมิวนิสต์ และมีการอพยพหนีภัยถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น การค้าและความเป็นอยู่แบบเดิมในสะหวันนะเขตเลือนลางและจางหายไปเป็นเวลาราว 20 ปี ทำให้เมืองสะหวันนะเขตทรุดโทรมลง กระทั่งถูกทิ้งร้างไปในระยะเวลาหนึ่ง (สัญญา ชีวะประเสริฐ, 2555) จากการสำรวจอาคารเก่าในพื้นที่เมืองเก่าสะหวันนะเขต พบอาคารเก่าที่มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมตะวันตกรวมทั้งสิ้น 117 หลัง

ภาพที่ 2 แผนที่อาคารเก่าที่สำคัญของแขวงสะพานนະเขต สปป.ลาว
 ที่มา : สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ (ออนไลน์)

อาคารเก่าส่วนใหญ่ในแขวงสะพานนະเขต ผ่านการปรับใช้เป็นที่พักอาศัย งานบริการ และศาสนสถาน พร้อมการบูรณการทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้พบเห็นรับรู้คุณค่าความงาม เกิดความพอใจ และตระหนักถึงร่องรอยทางประวัติศาสตร์และความเจริญรุ่งเรืองในอดีต จากการศึกษางานวิจัยพบว่า อาคารเก่าสะพานนະเขตได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ สร้างรายได้อย่างมีนัยสำคัญ (ประจวบ จันทน์หมื่น, 2562) อาคารเหล่านี้โดดเด่นในการผสมผสานวัฒนธรรมประวัติศาสตร์และสมัยใหม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และการเมือง (อรรถพล ศิริเวชพันธุ์, 2566) นอกจากนี้ ชุมชนยังใช้

ทรัพยากรเดิมโดยเฉพาะสถาปัตยกรรมอาคารเก่าในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถ่ายทอดสุนทรียภาพจากร่องรอยประวัติศาสตร์ และพัฒนาความร่วมมือสร้างอัตลักษณ์ ชุมชนสู่บริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว พบว่า ยังไม่มี ผู้ศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว จากความสำคัญ ดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง สุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว เพื่อให้ทราบถึงทราบคุณค่าความงามที่ปรากฏในอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต และนำไปสู่กระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย จาก สัมพันธภาพระหว่างวัฒนธรรมร่วมสมัยกับอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว จำนวน 1 ชุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย จำนวน 1 ชุด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา (Content) เป็นการถ่ายทอดสัมพันธภาพระหว่างวัฒนธรรมร่วมสมัยกับอาคารเก่า แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว
2. ขอบเขตของรูปแบบ (Form) สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย 2 มิติ ด้วยรูปแบบกึ่งนามธรรม (semi abstract)
3. ขอบเขตของเทคนิค (Technique) สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยด้วยเทคนิคน้ำมันบนผ้าใบ จำนวน 8 ชิ้น แต่ละชิ้นมีขนาด 100x120 เซนติเมตร

วิธีการวิจัยและกระบวนการวิจัย

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง สุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะพานนระเขต สปป.ลาว สู่การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและตีความ สุนทรียภาพของอาคารเก่า แขวงสะพานนระเขต สปป.ลาว และสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย งานวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Practice-based/Creative Research) ซึ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านการปฏิบัติการทางศิลปะ (Candy & Edmonds, 2018; Sullivan, 2010)

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาคารเก่าในแขวงสะพานนระเขต โดยแบ่งเป็น

ผู้รู้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐ เอกชน นักวิชาการ และสถาบันการศึกษา

ผู้ปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการและผู้ใช้งานอาคารเก่า

ผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลทั้งเชิงประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และสังคมวัฒนธรรมของอาคารเก่าได้อย่างครบถ้วน

2. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น เอกสารและภาคสนาม ดังนี้

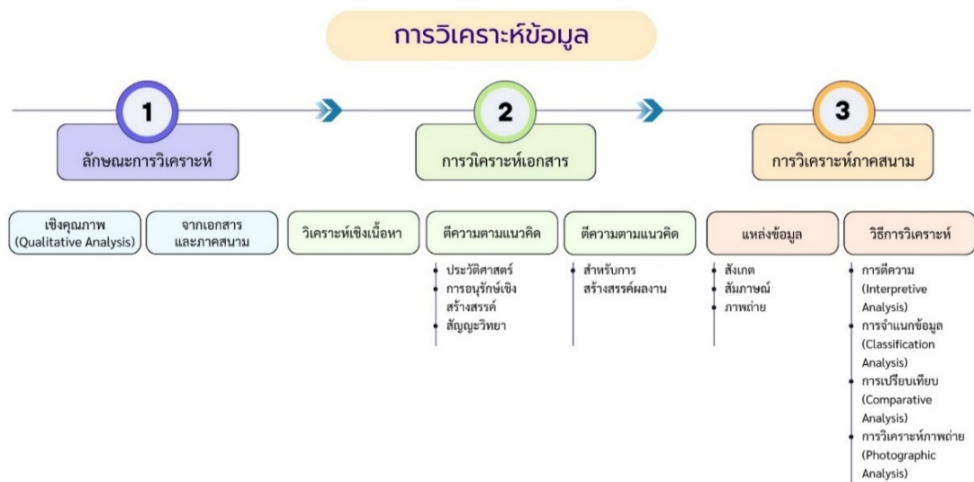
2.1 เอกสารและวรรณกรรม ศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์และภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรมของแขวงสะพานนระเขต ทบทวนแนวคิดการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ (Creative Conservation) และแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ (Subjective Interpretation) เพื่อเข้าใจ บริบทและคุณค่าความงามของอาคารเก่า (Avrami et al., 2019)

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม แบบสังเกต (Observation) แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เข้าไปสังเกตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพื้นที่ แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) บันทึกภาพ จดบันทึก และสังเกตสภาพแวดล้อม แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured) สำหรับผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลทั่วไป แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured) สำหรับผู้รู้ เพื่อเก็บข้อมูล

เชิงลึกและหลากหลาย การบันทึกภาพและสเก็ตช์ การจดบันทึกลักษณะสถาปัตยกรรม
รูปแบบวัสดุ พื้นผิว และบรรยากาศ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) จาก
ทั้งเอกสารและภาคสนาม โดยแบ่งเป็น การวิเคราะห์เอกสาร 1) การวิเคราะห์เอกสาร เป็น
การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตีความตามแนวคิดประวัติศาสตร์ การอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์
และสัญญาวิทยา เพื่อนำมาสังเคราะห์กรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน 2) การ
วิเคราะห์ภาคสนาม เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และภาพถ่าย โดยใช้
วิธี การตีความ (Interpretive Analysis) การจำแนกข้อมูล (Classification Analysis) การ
เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) การวิเคราะห์ภาพถ่าย (Photographic Analysis)

ภาพที่ 3 ภาพโครงสร้างแผนภูมิแสดงการวิเคราะห์ข้อมูล

4. กระบวนการสร้างสรรค์

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย ดำเนินตาม 5 ขั้นตอนหลัก วิเคราะห์องค์ความรู้จากสุนทรียภาพของอาคารเก่า 1) ศึกษาแบบอาคารยุคอาณานิคมฝรั่งเศส คุณลักษณะวัสดุ พื้นผิว และบรรยากาศ กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ 2) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิคของผลงาน สร้างและปรับแก้ภาพร่างเบื้องต้น 3) สร้างภาพร่างและปรับแก้ไขภาพร่างให้ลงตัวตามข้อสังเกตและแนวคิดสุนทรียภาพ 4) สร้างสรรคผลงานจิตรกรรมโดยใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (Impasto Technique) เพื่อสื่อสารบรรยากาศ อารมณ์ และจินตภาพจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ประเมินและสะท้อนผล (Reflection) 5) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัศนศิลป์ประเมินผลงาน และปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด (Schön, 1983)

ภาพที่ 4 ภาพโครงสร้างแผนภูมิแสดงการสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย

ผลการสร้างสรรค์

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์นี้มุ่งศึกษาสุนทรียภาพของอาคารเก่าในแขวงสะพานห้วยเขต เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคจิตรกรรมร่วมสมัย โดยเริ่มจากการจัดองค์ประกอบอาคารยุค

อาณานิคมฝรั่งเศสในมุมมองกว้าง เพื่อสื่อถึงขนาดใหญ่โตและเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากสถาปัตยกรรมทั่วไป พร้อมบูรณาการสภาพแวดล้อม เช่น ต้นไม้และบรรยากาศแสงไฟ นีออน เพื่อสะท้อนการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่ ผลการทดลองพบว่าองค์ประกอบภาพยังไม่สามารถสื่อสารสุนทรียภาพได้เต็มที่ จึงปรับแนวทางโดยใช้คุณลักษณะของกระจกเงาเป็นสัญลักษณ์สะท้อนเรื่องราว วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง พร้อมย่อมุมมององค์ประกอบให้กระชับขึ้น และใช้เทคนิคผิวแปร่งหลากหลายร่วมกับเทคนิคิมพาสโต (Impasto) เพื่อสร้างมิติและพื้นผิวเด่นชัด เรื่องศักดิ์ ปัตถะโร (2562) อธิบายว่า เทคนิค Impasto ช่วยสื่อถึงความหนาแน่นและพื้นผิวที่ขรุขระหรือร้อนหูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถถ่ายทอดภาพความทรุดโทรมของอาคารเก่าผสมผสานองค์ประกอบที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน และสะท้อนแนวความคิดอนุรักษ์เชิงปรับใช้ในสังคมร่วมสมัย

ภาพที่ 5 ภาพร่างผลงานสร้างสรรค์

1. การร่างภาพ งานวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์จิตรกรรมชุดนี้ โดยจุดเด่นอยู่ที่การใช้บรรยากาศ “แสงไฟนีออน” ถ่ายทอดชีวิตใหม่ของอาคารเก่าในฐานะสัญลักษณ์ความเจริญรุ่งเรือง รูปทรงสถาปัตยกรรมยุคอาณานิคมฝรั่งเศส (ค.ศ.1893) สื่อถึงความเก่าแก่และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ขณะที่รูปทรงของต้นไม้หรือดอกไม้สะท้อนด้านสภาพแวดล้อม การร่างภาพเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบให้ประสานกลมกลืนสอดคล้องกับแนวคิดสุนทรียภาพและการสื่อความหมายผ่านเทคนิคภาพ

2. การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการระบายสีด้วยสีผสมหลากหลายรูปแบบ เพื่อประสานรูปทรงขององค์ประกอบให้กลมกลืนและเกิดเอกภาพ พร้อมทั้งควบคุมน้ำหนัก แสง-เงา สี สัน ร่ายละเอียด และอารมณ์ของภาพเพื่อสื่อถึงบรรยากาศการปรับปรุงสถาปัตยกรรมเก่าในแขวงสะพานนระเขต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้เทคนิคระบายสีน้ำมันแบบทับซ้อน (Impasto) ทำให้เนื้อสีมีความหนาและปรากฏร่องรอยแปรงหรือเกรียงอย่างชัดเจน สียกตัวขึ้นจากพื้นผิว สร้างมิติและพื้นผิวที่เด่นชัด พร้อมทั้งช่วยให้สีประสานกลมกลืนและสื่อถึงความหนาทับซ้อนของเนื้อสี เทคนิคนี้สะท้อนถึงพื้นผิวอาคารที่เก่าแก่และผุพังตามกาลเวลา นอกจากนี้ การเลือกใช้สีสว่างสดใสยังสื่อถึงบรรยากาศของไฟนีออนและความเจริญในยุคสมัยปัจจุบัน เมื่อองค์ประกอบทั้งหมดประสานกัน ผลงานจึงเกิดสุนทรียภาพในอาคารเก่าสะพานนระเขตสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์

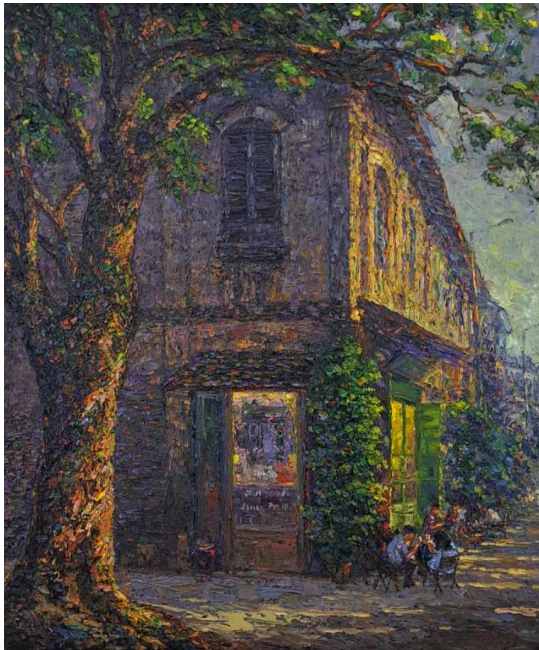
ภาพที่ 6 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 7 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 8 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 3

ภาพที่ 9 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 4

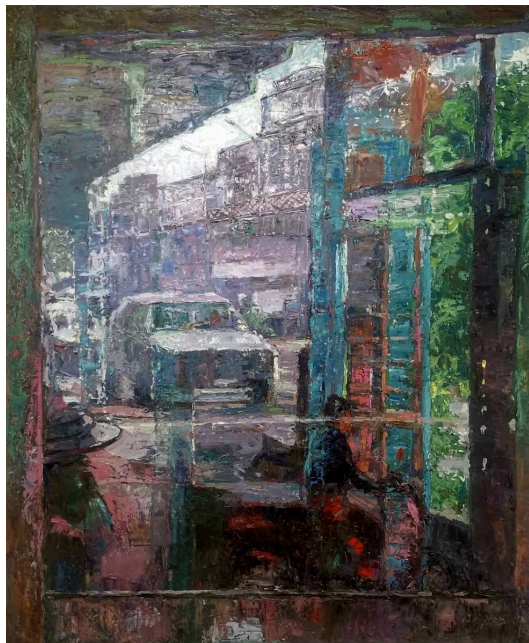
ภาพที่ 10 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 5

ภาพที่ 11 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 6

ภาพที่ 12 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 7

ภาพที่ 13 ผลงานสร้างสรรค์ ชั้นที่ 8

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง สุนทรียภาพของอาคารเก่าสะพานนະເຂດ สู่การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสุนทรียภาพของอาคารเก่าสะพานนະເຂດ 2) เพื่อสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สุนทรียภาพของอาคารเก่าแขวงสะพานนະເຂດ สามารถอธิบายได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) สุนทรียภาพจากรูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารเก่าในแขวงสะพานนະເຂດมีรูปทรงและลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากยุคอาณานิคมฝรั่งเศส รวมถึงการผสมผสานกับองค์ประกอบพื้นถิ่น เช่น หลังคาไม้ หรือรูปแบบประตูและหน้าต่างที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสะท้อนถึงการผสมผสานของอารยธรรมอย่างลงตัว 2) สุนทรียภาพเชิงพลวัตจากการอนุรักษ์เชิงปรับใช้และการดัดแปลงอาคารเก่าแขวงสะพานนະເຂດ ที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันของอดีตและปัจจุบัน เช่น ปรับปรุงและดัดแปลงอาคารเก่า ให้กลายเป็นร้านค้าแฟ ร้านอาหาร หรือที่พักอาศัย ซึ่งการดัดแปลงนี้สามารถสร้างสุนทรียภาพใหม่ที่ผสมผสานความงามดั้งเดิมกับสมัยใหม่ การผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการใช้งานใหม่ทำให้อาคารเหล่านี้มีเสน่ห์และสะท้อนถึงชีวิตและวัฒนธรรมที่ดำเนินต่อเนื่อง 3) สุนทรียภาพจากการใช้วัสดุและพื้นผิววัสดุที่ใช้ในการสร้างอาคารเก่าทั้งไม้ หิน และกระเบื้องล้วนมีคุณค่าทางสุนทรียะ เพราะสะท้อนถึงสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมท้องถิ่น พร้อมร่องรอยการเสื่อมสลายสร้างความงามเชิงประสบการณ์และร่องรอยแห่งกาลเวลา 4) สุนทรียภาพจากบรรยากาศที่สะท้อนวัฒนธรรม แสงและเงาโดยเฉพาะไฟนีออนยามค่ำคืน สร้างความรู้สึกถึงอดีตและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย 5) สุนทรียภาพจากการสร้างเรื่องราวอาคารสะท้อนประวัติศาสตร์ ชีวิตชุมชน และการใช้งานในอดีต การสร้างเรื่องราวเชื่อมอดีตกับปัจจุบันเสริมความหมายทั้งทางสุนทรียศาสตร์และจิตวิญญาณผู้เข้าชม

2. การสร้างสรรคจิตรกรรมร่วมสมัยจากสุนทรียภาพของอาคารเก่าสะพานนະເຂດ ผลงานจิตรกรรมชุดนี้มีแนวทางในการสร้างสรรค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ 1) เนื้อหา (Content) ผลงานสะท้อนสัมพันธ์ภาพระหว่างวัฒนธรรมร่วมสมัยกับอาคารเก่าผ่านการปรับปรุงและใช้งานใหม่ของอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ทั้งในรูปแบบที่ปัก

อาศัยและพื้นที่เชิงพาณิชย์ ถ่ายทอดการเปลี่ยนแปลงและการผสมผสานระหว่างอดีตกับปัจจุบันอย่างกลมกลืน 2) รูปแบบ (Form) ผลงานจิตรกรรมชุดนี้อยู่ในรูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ผสมระหว่างความเหมือนจริงและจินตนาการ ลดทอนรายละเอียดของวัตถุแต่คงเค้าโครงให้ผู้ชมรับรู้ จุดเด่นของภาพคือแสงไฟนีออนซึ่งทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมร่วมสมัย วิถีชีวิตใหม่ และพลังงานเศรษฐกิจ พื้นผิวรอบจุดเด่นสะท้อนสภาพอาคารเก่าและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างมิติและความลึก 3) เทคนิค (Technique) ผลงานจิตรกรรมชุดนี้สร้างสรรค์ด้วยเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ ใช้การเน้นเนื้อสีหนาทับซ้อนเพื่อถ่ายทอดร่องรอยแห่งกาลเวลาและประวัติศาสตร์ ขูด ขีด และระบายเพื่อประสานทัศนธาตุและแสดงอัตลักษณ์ผู้สร้างสรรค์ โดยผสมสีสดใสของไฟนีออนกับสีเก่าแก่ตามกาลเวลาให้สอดคล้องกัน

ผลงานชุดนี้ไม่เพียงสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างอาคารเก่ากับความเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน แต่ยังสื่อถึงกระบวนการอนุรักษ์และการพัฒนาสังคมร่วมสมัย เปิดพื้นที่ให้ตีความใหม่ สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบันในเชิงสุนทรียภาพและวัฒนธรรม สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของอาคารเก่าสะพานนระเขต

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง สุนทรียภาพของอาคารเก่าสะพานนระเขต สปป.ลาว สู่การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. **สุนทรียภาพเชิงพลวัตจากการอนุรักษ์เชิงปรับใช้และการดัดแปลงอาคารเก่า แขวงสะพานนระเขต** พบว่า การปรับปรุงและดัดแปลงอาคารเก่าในแขวงสะพานนระเขต ไม่เพียงเป็นกระบวนการฟื้นฟูทางกายภาพของอาคารเก่า แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างความหมายใหม่ทางสุนทรียะ (new aesthetic experience) การคงรักษาองค์ประกอบดั้งเดิม เช่น วัสดุ พื้นผิว สี และรูปด้านอาคาร ร่วมกับการเพิ่มองค์ประกอบใหม่ เช่น บ้าย โฆษณา แสงไฟนีออน และเฟอร์นิเจอร์ร่วมสมัย ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างอดีตกับปัจจุบันในเชิงพลวัต ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับแนวคิด การทำให้เป็นสินค้า

(Commodification Theory) ของ Marx (1976) ที่อธิบายว่า สิ่งที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม สามารถถูกแปลงให้เป็น “สินค้า” เพื่อการบริโภค (ซัพพล ทรงสุนทรวงศ์, 2562) สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่อาคารเก่าในแขวงสะหวันนะเขตถูกดัดแปลงให้เป็นพื้นที่ทางการค้าและการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปกรณ์ พัฒนานุโรจน์ และสุน คงศักดิ์ตระกูล (2563) ที่ศึกษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวในย่านเมืองเก่าท่าแขก และเสนอให้คงรูปด้านหน้าอาคารเพื่ออนุรักษ์คุณค่าดั้งเดิม ขณะเดียวกันยังสามารถปรับใช้ให้เข้ากับกิจกรรมร่วมสมัย งานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Bullen และ Love (2011) ที่เสนอว่า การอนุรักษ์เชิงปรับใช้ (Adaptive Reuse) ไม่เพียงช่วยยืดอายุการใช้งานของอาคาร แต่ยังสร้างความยั่งยืนทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยการนำพื้นที่เก่ามาใช้ในรูปแบบใหม่ช่วยให้ชุมชนยังคงมีชีวิตและเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของตนเอง ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่า การอนุรักษ์เชิงปรับใช้ มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจทางสุนทรียศาสตร์สำหรับการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัย โดยเฉพาะการตีความ “ร่องรอยแห่งกาลเวลา” (Traces of Time) และบรรยากาศทางวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปแบบศิลปะที่ร่วมสมัย

2. เทคนิคสีน้ำมันและการประกอบสร้างความหมายของเวลาในงานจิตรกรรมร่วมสมัย พบว่า การสร้างสรรค์จิตรกรรมด้วยเทคนิคสีน้ำมันสามารถถ่ายทอด “ร่องรอยของเวลา” และ “ความทรงจำทางสถาปัตยกรรม” อย่างมีนัยสำคัญ คุณสมบัติของสีน้ำมันที่มีเนื้อสีเข้มข้นและแห้งช้าเอื้อให้ศิลปินสามารถสร้างพื้นผิว (Texture) ที่ซับซ้อนผ่านกระบวนการซ้อนทับ ปาด ขูด และขีดได้อย่างยืดหยุ่น เทคนิคเหล่านี้ทำหน้าที่เป็น ภาษาทางทัศนศิลป์ (Visual Language) ที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน และกระตุ้นให้ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์ทางประสาทสัมผัสกับผลงาน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Greenberg (2000) ที่ให้ความสำคัญกับ “ความแบนราบ” และ “พื้นผิว” ในงานจิตรกรรม โดยมองว่าพื้นผิวมีบทบาทในการสร้าง Embodied Perception ซึ่งทำให้ผู้ชมไม่เพียงมองเห็นภาพ แต่ยัง “รู้สึก” ผ่านประสบการณ์ทางร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันการใช้เทคนิคการขูดและเปิดเผยชั้นสีเดิม (Pentimento) เปรียบเสมือนการเปิดเผย “ชั้นของเวลา” (Layers of Time) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Riegl (1982) เกี่ยวกับ “คุณค่าของอายุ” (Age-Value) ในการอนุรักษ์ ที่มองว่าร่องรอยความเสื่อมสลายเป็นคุณค่าทาง

สุนทรียศาสตร์ในตัวเองนอกจากนี้ การเลือกใช้พื้นผิวที่หยาบและการเน้นความดิบ (Matière) ยังสะท้อนอิทธิพลแนวคิดของ Dubuffet (1966) ผู้ให้ความสำคัญกับ “ศิลปะดิบ” (Art Brut) ที่ไม่ผ่านการประดิษฐ์แต่งเติมมากเกินไป เพื่อให้สื่อสารความรู้สึกและจิตใต้สำนึกได้โดยตรง กระบวนการนี้ทำให้ผลงานไม่เพียงเป็นการบันทึกสภาพอาคารเก่า แต่เป็นการตีความเชิงอารมณ์และความทรงจำของศิลปินเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของศิลปินร่วมสมัยอย่าง Anselm Kiefer ที่ใช้ชั้นสีหนาและวัสดุจริง (เช่น ตะกั่ว ฟาง) ในการสะท้อนความทรงจำทางประวัติศาสตร์และบาดแผลทางสังคม (Arasse, 2001) การควบคุมแสงและเงาในภาพ โดยเฉพาะการวางแสงนูนที่ตัดกับโทนสีหม่นของอาคารเก่า ทำให้เกิดบรรยากาศที่เน้นความตึงเครียดระหว่าง “อดีต” และ “ความร่วมมือ” ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิด Heterotopia ของ Foucault (1986) ที่มองว่าสถานที่บางแห่งเป็นพื้นที่ที่อดีต ปัจจุบัน และความหมายหลากหลายซ้อนทับกัน

ด้วยเหตุนี้ ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุดนี้จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการสร้างภาพที่สวยงาม แต่เป็นกระบวนการสร้างความหมายเชิงสุนทรียะที่สอดประสานระหว่างสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมภายในบริบทของแขวงสะพานนระเขต ผลงานดังกล่าวจึงถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ทางจิตรกรรมร่วมสมัย โดยนำเสนอ รูปแบบการใช้เทคนิคสีน้ำมันเป็นสื่อเชิงสัญลักษณ์ทางศิลปะ สำหรับสื่อสารเรื่องราวของกาลเวลาและความสัมพันธ์ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน อีกทั้งยังสะท้อนการปรับตัวและความร่วมมืออย่างลงตัวระหว่างองค์ประกอบเก่าและใหม่ ทำให้ผลงานชุดนี้สามารถเป็นกรณีศึกษาและต้นแบบสำหรับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในบริบทศิลปะร่วมสมัยและการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่องสุนทรียภาพของอาคารเก่าสะพานนระเขตสู่การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย พบว่าอาคารเก่ามีคุณค่าทางสุนทรียะทั้งด้านสถาปัตยกรรม วัสดุพื้นผิว บรรยากาศ และเรื่องราวทางวัฒนธรรม ผลงานจิตรกรรมสะท้อน

ความงดงามของอดีตและสื่อสารความเปลี่ยนแปลงระหว่างอดีต-ปัจจุบันในสังคมร่วมสมัย
ผลการวิจัยสรุปข้อเสนอแนะออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 การปรับปรุงและดัดแปลงอาคารเก่า เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สุนทรียภาพ
เชิงพลวัต ควรนำไปพัฒนาหลักสูตรศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมเพื่อเชื่อมทฤษฎีกับการ
ปฏิบัติของสุนทรียภาพเชิงพลวัต

1.2 ควรต่อยอดโมเดลตีความสุนทรียภาพเชิงศิลปะสำหรับเมืองประวัติศาสตร์
ในภูมิภาคอุษาคเนย์เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์และความทรงจำ

2. ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์

2.1 จัดแสดงผลงานจิตรกรรมในพื้นที่สาธารณะและพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้าง
ความตระหนักคุณค่าทางวัฒนธรรม

2.2 พัฒนาผลงานในรูปแบบสื่อศิลปะอื่น เช่น ศิลปะจัดวาง (Installation
Art), ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media), และศิลปะดิจิทัล เพื่อเพิ่มมิติทางสุนทรียะและการ
ตีความของผู้ชม

3. ข้อเสนอแนะเชิงสังคมและนโยบาย

3.1 ใช้องค์ความรู้สนับสนุนแนวทางอนุรักษ์อาคารเก่า เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.2 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ นักวิชาการ และศิลปิน สร้างพื้นที่
วัฒนธรรมร่วมสมัยที่สะท้อนอดีต-ปัจจุบัน เพิ่มการเข้าถึงและความเข้าใจของประชาชน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อยอดในอนาคต

4.1 ศึกษาเปรียบเทียบสุนทรียภาพของอาคารเก่าในภูมิภาคอุษาคเนย์ เพื่อ
สร้างฐานข้อมูลระดับภูมิภาคและวิเคราะห์พลวัตวัฒนธรรม

4.2 ศึกษาการรับรู้ของผู้ชมต่อผลงานจิตรกรรมเพื่อพัฒนาการตีความเชิง
สุนทรียะและอารมณ์

4.3 สร้างกรอบทฤษฎีเชิงสุนทรียศาสตร์ใหม่จากงานวิจัยเผยแพร่ในวารสาร
นานาชาติและใช้เป็นกรณีศึกษาในภูมิภาคอุษาคเนย์

เอกสารอ้างอิง

- กองคำ วันเทือ. (2565, 26 มกราคม). **สัมภาษณ์**. โรงเรียนวิจิตรศิลป์ชั้นกลาง, แขวงสะหวันนะเขต, สปป. ลาว. (อ้างอิงในข้อความ)
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2562). การสร้างและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมสู่การเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวของชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. **วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.**, 42(3), 155–168.
- ณัฐนันท์ ภูเบศพิณธคุปต์. (2561). สัตว์วิทยาชาติพันธุ์เพื่อความสัมพันธ์ตามแนวชายแดนไทย–ลาวและไทย–กัมพูชา. **วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**, 2(1), 78–98.
- ปกรณ์ พัฒนานุโรจน์ & สุชน คงศักดิ์ตระกูล. (2563). ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกแถวในพื้นที่ย่านเมืองเก่าท่าแขก แขวงคำม่วน สปป. ลาว. **วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจัย**, 19(2), 23–41.
- ประจวบ จันทร์หมื่น. (2562). ระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวเชื่อมโยงตามลำน้ำโขงไทย–ลาว: กรณีศึกษา พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร–สะหวัน–เซโน และนครพนม–ท่าแขก. **วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง**, 8(1), 45–63.
- เรืองศักดิ์ ปัดถาเวโร. (2562). **ตำราการวาดภาพทิวทัศน์ด้วยเทคนิคสีน้ำมัน** [E-book]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ระนิลา อ่อนประดิษฐ์. (2560). ผลกระทบของการนำรูปแบบการบริหารแบบเศรษฐกิจพิเศษที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว. **วารสารการบริหารท้องถิ่น**, 10(2), 44–69.
- สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต. (2565). **ข้อมูลทั่วไปแขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว**. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2567, จาก <https://savannakhet.thaiembassy.org/th/content/106026>.
- สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์. (2566). **แผนที่แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว [Map]**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566, จาก <https://savannakhet.thaiembassy.org/th/content/106026>

- สัญญา ชีวะประเสริฐ. (2555). ความทรงจำของเมืองสองฝั่งแม่น้ำโขง: มุกดาหาร และ
สะหวันนะเขต. *วารสารประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 49–60.
- อานัน จันทสอน. (2565, 27 มกราคม). *สัมภาษณ์*. พนักงานร้านกาแฟสุกคาเฟ่, แขวง
สะหวันนะเขต, สปป. ลาว.
- อรรถพล ศิริเวชพันธุ์. (2566). อัตลักษณ์และการตลาดการท่องเที่ยวแบบจุดหมายปลายทาง
เดียว เชื่อมโยงไทย-ลาว: กรณีศึกษาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหาร–
สะหวันนะเขต-เซโน และนครพนม-ท่าแขก. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี*, 19(2), 162–194.
- Arasse, D. (2001). *Anselm Kiefer*. New York, NY: Harry N. Abrams.
- Avrami, E., Macdonald, S., Mason, R., & Myers, D. (Eds.). (2019). *Values in
heritage management: Emerging approaches and research
directions*. Getty Conservation Institute.
- Bullen, P. A., & Love, P. E. D. (2011). Adaptive reuse of heritage buildings:
Sustaining an icon or eyesore. *Structural Survey*, 29(5), 411–421.
- Candy, L., & Edmonds, E. A. (2018). Practice-based research in the creative arts:
Foundations and futures from the front line. *Leonardo*, 51(1), 63–69.
- Clement Greenberg. (2000). *Homemade esthetics: Observations on art and
taste*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Dubuffet, J. (1966). *Asphyxiating culture and other writings*. London, UK: The
Arts Council of Great Britain.
- Riegl, A. (1982). The modern cult of monuments: Its character and origin.
Oppositions, 25, 20–51.
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in
action*. Basic Books.
- Sullivan, G. (2010). *Art practice as research: Inquiry in the visual arts* (2nd
ed.). SAGE.